

твом держав лише національні судові органи могли здійснювати правосуддя. Відповідно до ст. 89 Римського статуту МКС може надсилати прохання і арешт особи, яка вчинила злочин будь-якій державі.

2. проблемою стало і питання про умови поширення юрисдикції суду. Визначення меж юрисдикції держави, громадянином якої є особа і МКС.

3. проблемою являється і те, що статут не має первинної для окремих держав структури кримінального закону, не містить обставин, що обтяжують і пом'якшують покарання, не встановлює окремо для кожного злочину міру відповідальності, а указує в ст. 77 вид покарання: позбавлення волі на строк до 30 років, або довічне позбавлення волі. Це дає можливість суду самостійно призначити покарання.

4. не визначеними являються ознаки і поняття злочину агресії, як частини юрисдикції суду. Необхідним є відрізнити агресію держави — яка не підпадає під юрисдикцію МКС і агресію, яка вчиняється особою, що досі не зроблено в статуті МКС.

Діяльність Міжнародного кримінального суду на постійній основі є гарантією захисту найважливіших прав і свобод людини; забезпечує можливість залучення світового співтовариства для відновлення справедливості і притягнення до кримінальної відповідальності винних осіб незалежно від посади; а також забезпечує можливість реагування з боку МКС якщо національні судові органи не виконують своїх обов'язків по відновленню справедливості.

Полякова А.С.

Національний університет «Одеська юридична академія»

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ У ЗАСТОСУВАННІ ЮВЕНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ

Конституційний статус України як правової соціальної держави покладає на неї серйозні обов'язки у сфері захисту прав людини та наданні соціальної допомоги найбільш вразливим групам населення. Зокрема, дедалі важливішим завданням Української держави стає захист прав дитини.

У більшості розвинутих країн завдання протидії правопорушенням дітей та, одночасно, захисту прав дитини покладається на особливу систему державних та недержавних органів — ювенальну юстицію.

Світовий досвід показує, що організація і функціонування ювенальної юстиції в зарубіжних країнах дають позитивний результат у вихованні неповнолітніх. Оскільки

Проблеми пов'язані з омолодженням злочинності, набули сьогодні надзвичайної гостроти. За вчинення злочинів щорічно в Україні засуджується понад 20 тис. неповнолітніх, з них 10% — до позбавлення волі. Якщо абсолютний рівень злочинності неповнолітніх уже декілька років є більш-менш стабільним (на жаль, без тенденції до зменшення), то різні види негативної

девіантної поведінки (уживання наркотиків та алкоголю, бродяжництво та жебрацтво, ухилення від отримання повної середньої освіти) мають загрозливу тенденцію до поширення.

Тому застосування такого досвіду буде необхідним для нашої держави.

Певний захист дитини передбачало до сучасне право давало. Доказом того є деякі постанови римського права. Зокрема, Закони XII таблиць приписували, що за злочин, караний стратою для дорослого, неповнолітній має нести тілесне покарання або відшкодувати збитки в подвійному розмірі (таблиця VIII п. 9). Римські юристи виходили із презумпції, що неповнолітні є психічно незрілим, унаслідок чого допускалося зменшення покарання. Це правило було встановлене в законі XII таблиць і згодом стало основою загального для кримінальної відповідальності неповнолітніх принципу розуміння, що остаточно сформувався пізніше. Протекціонізм щодо неповнолітнього перейшов до візантійського права, побудованого на римських засадах.

Термін «ювенальна юстиція» є синтезом двох понять, що походять з римського права: дитинство/молодість (від лат. *Ojuvenalis* — юний, молодий) та юстиція (від лат. *Iustitia* — справедливість, правосуддя). Отже, в буквальному перекладі термін «ювенальна юстиція» означає правосуддя (у більш широкому розумінні — здійснення справедливості) щодо дітей та молоді.

Сучасна ювенальна юстиція є складною системою, яка включає: 1) діти та молодь; 2) спеціальні заходи соціального та юридичного впливу; 3) особливі процедурні норми; 4) спеціалізовані ювенальні суди (судові склади); 5) установи виконання покарань та некаральних примусових заходів; 6) державні установи та установи місцевого самоврядування, громадських організацій.

Перші спроби застосувати ювенальну юстицію були зроблені в США у XIX ст. (там виник перший ювенальний суд).

Сучасна ювенальна юстиція США діє на підставі федеральних законів, законодавства штатів та рішень місцевої адміністративної влади. Ключовим нормативно-правовим актом є федеральний Акт з ювенальної юстиції та запобігання правопорушень з боку неповнолітніх 1974 р. (*Juvenile justice and delinquency prevention Act of 1964*). Він був прийнятий у ситуації часткової кризи ювенальної юстиції. Зростання кількості злочинів та статусних проступків неповнолітніх викликало критику державної системи ювенальної юстиції. Зокрема, нагальна потреба у зміні курсу ювенальної юстиції США була висловлена у 1972 р.

Відзначимо, що всі види діяльності як федеральної влади, так і влади штатів та громад у сфері ювенальної юстиції є абсолютно прозорими, зокрема, за рахунок системи Інтернет. У «світовому павутинні» існують відкриті веб сторінки як федерального Офісу ювенальної юстиції та запобігання правопорушень неповнолітніх, так і відповідних офісів та департаментів урядів штатів, численних НУО, проектів та програм.

На рівні штатів керівну роль грають відповідальні офіси та департаменти ювенальної юстиції. Але ядром системи ювенальної юстиції на рівні штату є

спеціалізовані суди або спеціальні судді у справах неповнолітніх. В органах поліції, на відміну від української міліції, нема спеціального підрозділу для боротьби з ювенальною злочинністю, але існує спеціалізація офіцерів поліції на ювенальних злочинах та статусних проступках.

У Франції кримінальній відповідальності підлягають особи, яким на момент вчинення злочину виповнилося 13 років, при цьому особі віком до 18 років можна призначати кримінальне покарання у вигляді позбавлення волі лише за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину.

Французький ювенальний суддя, який працює в першій ланці системи, призначається строком на 3 роки з можливістю перепризначення, причому враховується зацікавленість кандидата в питаннях охорони дитинства. Зазвичай, у департаменті один ювенальний суддя, але в густонаселених їх може бути більше. У другій ланці системи, крім ювенального судді, призначають ще слідчого суддю, який має право розглядати не тільки правопорушення, але й злочини неповнолітніх. Строк повноважень цих суддів — 4 роки, і вони засідають разом з асесорами (народними засідателями).

Французьке судочинство у справах неповнолітніх передбачає три форми здійснення правосуддя: 1) одноособовий розгляд справи; 2) розгляд справи ювенальними трибунами; 3) розгляд справи судом присяжних у справах неповнолітніх.

Особливість французької моделі ювенальної юстиції полягає в тому, що суддя займається не тільки правопорушниками, але й дітьми, які потрапили до соціально небезпечних ситуацій, ще до здійснення протиправного діяння.

Таким чином організація і розвиток навчальних і адміністративних судів в зарубіжних країнах дозволило глибше вникати в актуальні проблеми неповнолітніх. В якості приклада цей досвід для створення адміністративної юстиції в Україні.

Радова О.О.

Національний університет «Одеська юридична академія»

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ ЯК ПІДСТАВА МІЖНАРОДНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ІНДИВІДА

Актуальність даної теми обумовлено тим, що постає ряд питань: «Де закріплена відповідальність за злочини проти людяності і міжнародна кримінальна відповідальність індивідів за міжнародні злочини?»; «Чи можуть індивіди нести міжнародну кримінальну відповідальність за злочини проти людяності?»; «У якому вигляді держава несе відповідальність за здійснення фізичною особою злочину проти людяності та міжнародного злочину